हृदये पञ्च ऋचाणि एकं नाभौ प्रदापयेत् ।
ऋचमेकं ददेद्गुह्ये एकैकं जानुके न्यसेत् ।
नक्षत्राणि च शेषाणि रविवारे नियोजयेत् ।
चरणस्येन ऋचैव अल्पायुर्जायते नरः ।
विदेशगमनं जानौ गुह्ये परदारवान् ।
नाभिस्थेनाल्पसन्तुष्टो हृत्स्थेन स्वाम्यदेश्वरः ।
पार्श्वस्थेन भवेच्चौरः स्वामभष्टो भवेद्भुवि ।
स्कन्धस्थिते धनपतिर्मुखे मिष्टान्नमाप्नुयात् ।
मस्तके पङ्क्तिबन्धस्तु नक्षत्रं स्यादयं स्थितम् ॥"
इति गारुडे ६० अध्यायः ॥

रविजः, पुं, (रवेर्जात इति । जन्+डः ।) शनैश्चरः । यथा, ज्योतिषतत्त्वे ।
"उरगशतभिषार्द्रास्वातिमूलाश्विपूर्वा
रविरविजकुजादौ भूतषष्ठीवलम्बाम् ॥"
(बहुवचने तु केतवः । यथा, बृहत्संहितायाम् । ११ । १० ।
"प्राग्गपरदिशोर्द्वेधा
वृषतिविरोधावहा रविजाः ॥")

रवितनयः, पुं, (रवेः तनयः पुत्रः ।) सावर्णिकमनुः । यथा,—
"स बभूव महाभागः सावर्णिस्तनयो रवेः ॥"
इति देवीमाहात्म्यम् ॥
वैवस्वतमनुः । यमः । (यथा, बृहत्संहितायाम् । ३४ । ३२ ।
"परिवेषमण्डलगतो
रवितनयो सुभधान्यनाशकरः ।")
यमः । (सुग्रीवः । कर्णः । द्विवचने अश्विनीकुमारौ ॥)

रविनन्दनः, पुं, (रवेर्नन्दनः । यद्वा, रविं नन्दयतीति । नन्दि+ल्युः ।) सुग्रीवः । इति त्रिकाण्डशेषः । सावर्णिमनुः । वैवस्वतमनुः । (यथा, भागवते । ९ । २ । १९ ।
"होतुर्व्यतिक्रमं ज्ञात्वा बभाषे रविनन्दनम् ॥")
शनिः । यमश्च । (द्विवचने अश्विनीकुमारौ ॥)

रविनाथं, क्ली, (रविरेव नाथोऽस्य ।) पद्मम् । बन्धूके, पुं । इति शब्दचन्द्रिका ॥

रविपत्रः, पुं, (रविवत् दीप्तिमत्पत्रं यस्य ।) आदित्यभक्तयुपः । इति राजनिर्घण्टः ॥

रविप्रियं, क्ली, (रविरेव प्रियमस्य ।) रक्तकमलम् । ताम्रम् । इति राजनिर्घण्टः ॥ (अस्य पर्य्यायो यथा,—
"ताम्रमौदुम्बरं शुल्बमुदुम्बरमपि स्मृतम् ।
रविप्रियं चोक्षसुखं सूर्य्यपर्य्यायनामकम् ॥"
इति भावप्रकाशस्य पूर्व्वखण्डे प्रथमे भागे ॥)

रविप्रियः, पुं, (रवेः प्रियः ।) आदित्यपत्रः । रक्तकरवीरः । इति राजनिर्घण्टः ॥ बकुचः । इति शब्दमाला ॥

रविरत्नकं, क्ली, (रवे रत्नम् । ततः कन् ।) माणिक्यम् । इति राजनिर्घण्टः ॥

रविलोहं, क्ली, (रविप्रियं लोहम् ।) ताम्रम् । इति राजनिर्घण्टः ॥ (गुणादयोऽस्य ताम्रशब्दे विज्ञेयाः ॥)

रविलोचनः, पुं, (रविर्लोचनमस्य ।) विष्णुः । यथा,—
"रविर्विलोचनः सूर्य्यः सविता रविलोचनः ॥"
इति तस्य सहस्रनामस्तोत्रम् ॥

रविसंभवं, क्ली, (रविः संभा यस्य इति । कप् ।) ताम्रम् । इति शब्दचन्द्रिका ॥

रविसुतः, पुं, (रवेः सुतः ।) सूर्य्यपुत्रः । स च शनैश्चरादिः । यथा,—
"नीलाञ्जनचयप्रख्यं रविसुतं महाग्रहम् ।
छायाया गर्भसंभूतं वन्दे भक्त्या शनैश्चरम् ॥"
इति नवग्रहस्तोत्रम् ॥

रवीन्दं, क्ली, (रविणा सूर्य्यकरस्पर्शेन इन्दति प्रकाशते इति । इन्द+अच् ।) पद्मम् । इति धरणिः ॥

रश्, स्वने । इति कविकल्पद्रुमः ॥ (भ्वा०-पर०-अक०-सेट् ।) रेफादिस्तालव्यान्तः । रशना । इति दुर्गादासः ॥ सौत्रधातुरयम् ॥

रशना, स्त्री, (अश्नुते व्याप्नोतीति । अशू व्याप्तौ+"अशेः रश च ।" उणा० २ । ७५ । इति युच् धातोः रशादेशश्च ।) काञ्ची । इत्युणादिकोषः ॥ (यथा, रघौ । ८ । ५८ ।
"रयमप्रतिबोधशायिनीं
रशना त्वां प्रथमा रहःसखी ॥")
जिह्वा । इति शब्दरत्नावली ॥ ("जिह्वावाची तु रसनाशब्दो दन्त्यसकारवानेव । रसयति स्वादयतीति । नन्द्यादित्वात् ल्युः । इति कलिङ्गः । रसना काञ्चिजिह्वयोरिति तु धरणिः ।" इत्युज्ज्वलः । २ । ७५ ॥ रज्जुः । यथा, वाजसनेयसंहितायाम् । २१ । ४६ ।
"होता यक्षद्वनस्पतिमभि हि पिष्टतमया रभिष्ठया रशनयाधित ।" "रशनया रज्ज्वा बद्धा अधित धृतवान् पशूनु इति शेषः ।" इति तद्भाष्ये महीधरः ॥ अङ्गुलयः । इति निघण्टुः ।२।५॥ अत्र सदा बहुवचनप्रयोगो भवति । इति देवराजयज्वा ।)

रश्मिः, पुं, (अश्नुते व्याप्नोतीति । अशू व्याप्तौ+"अशेर्नुट् च ।" उणा० ४ । ३६ । इति मिः धातोः रशादेशश्च ।) किरणः । (यथा, मनौ । ५ । १२२ ।
"मक्षिका विप्रुषश्छाया गौरश्वः सूर्य्यरश्मयः ।
रजो भूर्वायुरग्निश्च स्पर्शे मेध्यानि निर्दिशेत् ॥")
पद्मम् । अश्वरज्जुः । इति मेदिनी ॥ * ॥ (यथा, ऋग्वेदे । १ । २८ । ४ ।
"यत्र मत्या विदथ्रते रश्मीन् यामत वा इव ॥"
"रश्मीन् अश्वबन्धनार्थान् प्रयच्छान् ।" इति तद्भाष्ये सायणः ॥) सूर्य्यस्य रश्मिना जलादानदाने यथा,—
"तेजोभिः सर्व्वलोकेभ्यो ह्यादत्ते रश्मिभिर्जलम् ।
सप्तद्वाद्वायुसंयोगाद्वहन्त्यापो गभस्तयः ॥
ततस्तु पयसां काले परिवर्त्तन्दिवाकरः ।
नियच्छत्यपो मेघेभ्यः शुक्लाशुक्लैस्तु रश्मिभिः ॥"
इति मात्स्ये १०२ अध्यायः ॥ * ॥

अपि च ।
"एवमेव महादेवो देवदेवः पितामहः ।
करोति नियतं कालं कालात्मा ह्यीश्वरो तनुः ॥
तस्य ये रश्मयो विप्राः सर्व्वलोकप्रदीपकाः ।
तेषां श्रेष्ठा पुनः सप्त रश्मयो ग्रहयोनयः ॥
सुसुम्नो हरिकेशश्च विश्वकर्म्मा तथैव च ।
विश्वश्रवाः पुनश्चान्यः सम्पद्वसुरतः परः ॥
अर्व्वावसुरिति ख्यातः खराड्न्यः प्रकीर्त्तितः ॥
सुसुम्नः सूर्य्यरश्मिस्तु पुष्णाति शिशिरद्युतिम् ।
तिर्य्यगूर्द्ध्वप्रचारोऽसौ सुसुम्नः परिगीयते ॥
हरिकेशस्तु यः प्रोक्तो रश्मिर्नक्षत्रपोषकः ।
विश्वकर्म्मा तथा रश्मिर्मूर्द्धं पुष्णाति सर्व्वदा ॥
विश्वश्रवास्तु यो रश्मिः शुक्रं पुष्णाति नित्यदा ।
सम्पद्वसुरिति ख्यातः स पुष्णाति च लोहितम् ॥
बृहस्पतिं प्रपुष्णाति रश्मिरर्व्वावसुः प्रभोः ।
शनैश्चरं प्रपुष्णाति सप्तमश्च खराट् तथा ॥
एवं सूर्य्यप्रभावेन सर्व्वा नक्षत्रतारकाः ।
वर्द्धन्ते वर्द्धिता नित्यं नित्यमाप्याययन्ति च ॥
दिवांशां पार्थिवानाञ्च नैशानाञ्चैव सर्व्वशः ।
आदानान्नित्यमादित्यस्तेजसा तमसां प्रभुः ।
आदत्ते स तु नाड़ीनां सहस्रेण समन्ततः ॥
नदीनाञ्चैव सामुद्रान् कूपांश्चैव सहस्रकम् ।
स्थावरान् जङ्गमांश्चैव यच्च कुल्यादिकं पयः ॥
तस्य रश्मिसहस्रन्तु शीतवर्षोष्णनिस्वनम् ।
तासां चतुःशतं नाड्यो वर्षन्ते चित्रभूमयः ॥
छन्दनाश्चैव याज्ञाश्च कोतगा भक्तगास्तथा ।
अन्हता नामतः सर्व्वा रश्मयो दक्षिणार्ज्जनाः ॥
हिमोहहाश्च तामस्यो रश्मयश्चित्रशतं पुनः ।
वप्रो मेघ्यश्च पेय्यश्च ह्रादिन्यो हिमसर्ज्जनाः ।
चन्द्रास्ता नामतः सर्व्वाः पीताभाः सुर्गभस्तयः ।
शुक्राश्च कक्षुभश्चैव गाधो विश्वभृतस्तथा ।
शुक्रास्ता नामतः सर्व्वास्त्रिविधा धर्म्मसर्ज्जनाः ॥
समं बिभर्त्ति ताभिः स मनुष्यपितृदेवताः ।
मनुष्यानौषधीनेह स्वधया च पितॄनपि ॥
अन्नेन सुरान् सर्व्वान्तिसृभिस्तर्पयत्यसौ ।
वसन्ते ग्रीष्मके चैव शरदि सन्तर्पयति त्रिभिः ॥
शरदपि च वर्षासु चतुर्भिः संप्रवर्षति ।
हेमन्ते शिशिरे चैव हिमसुतृप्यति त्रिभिः ॥
वसन्तो माधमासे तु सूर्य्यः पूषा तु फाल्गुने ।
चैत्रे मासि भवेदंशो धाता वैशाखतापनः ॥
ज्येष्ठमूले भवेदिन्द्र आषाढ़े सविता रविः ।
विवस्वान् श्रावणे मासि प्रौष्ठपद्यां भगः स्मृतः ॥
पर्य्यायोऽश्वयुजि त्वष्टा कार्त्तिके मासि भास्करः ।
मार्गशीर्षे भवेन्मित्रः पौषे विष्णुः सनातनः ॥
षड्भिः सहस्रैः पूषा तु देवैः सप्तभिस्तथा ॥
धाताष्टभिः सहस्रैस्तु नवभिस्तु शतक्रतुः ।
विवस्वान् दशभिः पाति पार्थ्येकादशभिर्भगः ॥
सप्तभिस्तपते मित्रस्त्रयो चैवाष्टभिस्तपेत् ।
अर्य्यमा दशभिः पाति पर्य्यायो नवभिस्तपेत् ॥
षड्भी रश्मिसहस्रैस्तु विष्णुस्तपति विश्वधृक् ।
वसन्ते कपिलः सूर्य्यो ग्रीष्मे काञ्चनसप्रभः ॥